

https://www.searchmagazine.se/artiklar/block-och-taljor_12968.htm

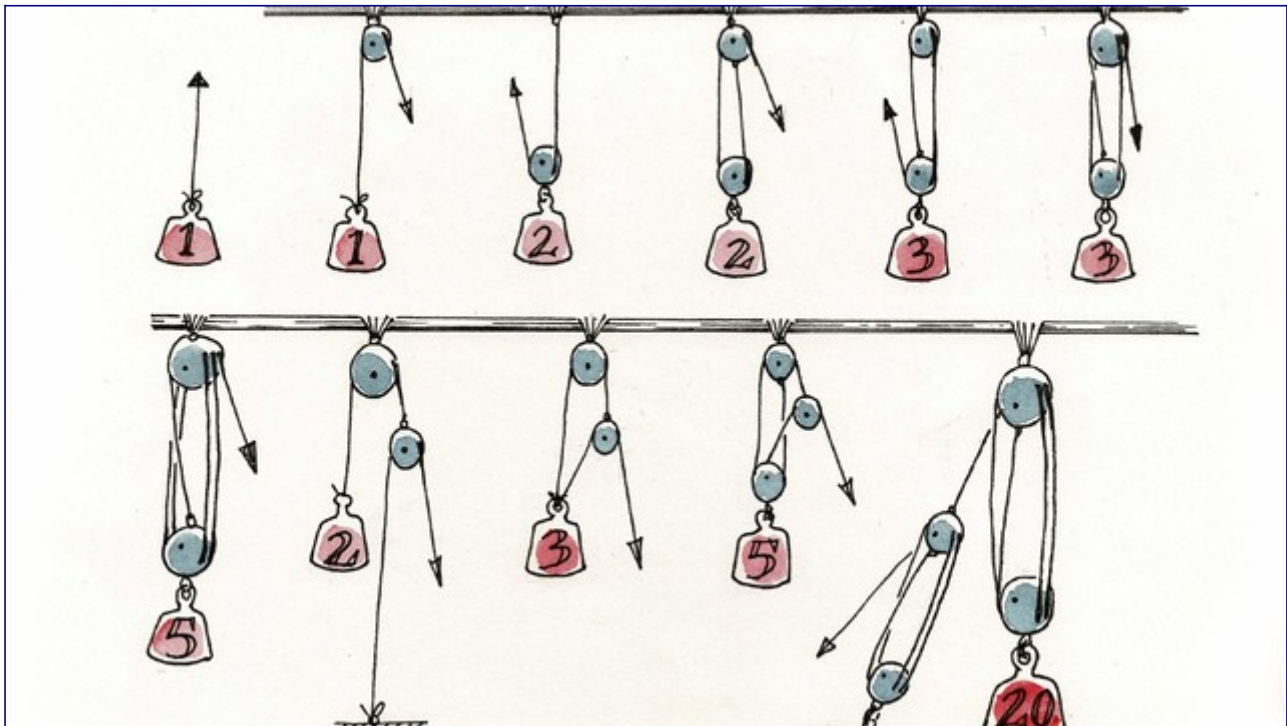

Foto: Jens Langert

Jens Langert är seglande äventyrare, riggare och designer. I tips och trix delar han med sig av smarta lösningar och gammalt sjövet som han stöter på i sitt dagliga arbete med gamla skutor.

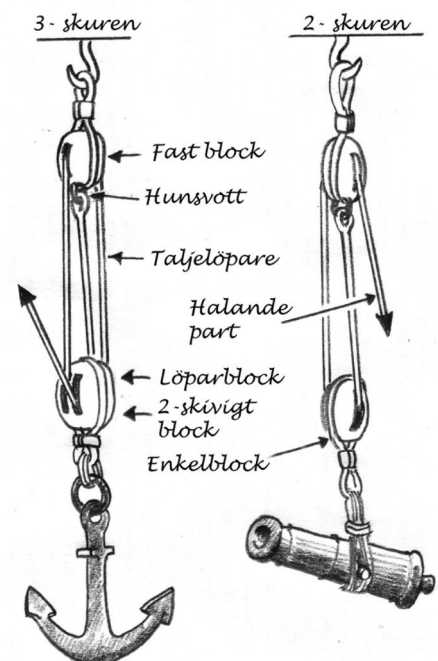
Tips och trix med riggaren

Taljor används för att vinna kraft när man vill lyfta eller dra något tungt, men det man vinner i kraft förlorar man i väg och man får dra mer lina för att lyfta en kort bit. Dessutom förlorar man lite kraft på grund av friktionen som uppstår i blocken. En talja består vanligtvis av två block. Ett fast block och ett som rör sig; löparblocket. Genom blocken löper lina som kallas taljelöpare. Taljelöparen sitter fast i ena blocket i en hunsvott. Den andra ändan av taljelöparen heter halande part.

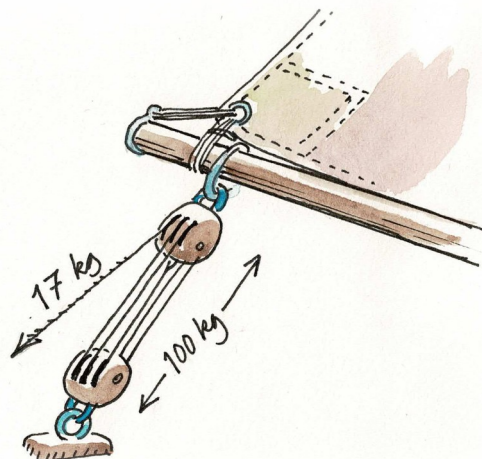
Beroende på hur många gånger taljelöparen passerar genom blockskivor benämner man taljan som enkelskuren, 2-skuren eller 3,4,5,6-skuren. Man kan räkna ut hur mycket kraft som behövs för att lyfta en last genom att dividera lasten med antalet parter i taljan.

Men tänk på att om halande parten går ut genom fasta blocket räknas inte sista parten eftersom sista skivan bara fungerar som en brytskiva som ändrar riktning på halande parten, sista blockskivan bidrar alltså inte till ökad utväxling.

Här visar jag några olika exempel på taljor. Siffran på vikten i bilderna anger kraftvinsten som taljan ger.

Friktionen tar ganska mycket kraft. Det märks på att spänningen i halande parten är högre då man hissar än då man firar. Bra blockskivor är stora och kullagrade, då blir friktionen liten. Om skivorna inte är lagrade får man räkna med att man i varje skiva förlorar 5-10% av kraften. Pondera att dragkraften i ett skot är 100 kg. Skotet är en 6-skuren talja, vi fördelar alltså 100 kg på 6 parter. $100/6 = 17\text{kg}$, för att hålla fast skotet måste vi hålla 17 kg. Men vad blir kraften när vi halar skotet? Friktionen är 5% i blockskivorna. Kraften kommer fortfarande att vara 17kg i fasta parten på taljelöparen, men för varje skiva vi passerar måste vi lägga till 5% och då räknar vi så här för att få kraften i halande parten: $17\text{kg} \times 1,05^6 = 23\text{kg}$. När vi firar tar vi istället bort 5% enligt samma princip: $17\text{kg} \times 0,95^6 = 12\text{kg}$.

1. Direkt drag, ingen kraftvinst
2. Göling, tampen passerar genom ett brytblock, ingen kraftvinst
3. Enkelskuren talja
4. Tvåskuren talja.
Halande parten går ur fasta blocket
5. Tvåskuren talja.
Halande parten går ur löpande blocket
6. Treskuren talja
7. 5-skuren talja
8. Klapplöpare
9. Spansktackel
10. Dubbelt spansktackel
11. Fyrskuren talja kopplad på fyrskuren talja

